

Barbara Pazur

Audiacja wstępna na etapie przedszkola - projekt zajęć muzycznych prowadzonych w przedszkolu metodą E.E. Gordona.

Artykuł opublikowany w „Wychowaniu Muzycznym w Szkole” nr 3/2004 str. 155-167

Artykuł ten to propozycja uzupełnienia kształcenia muzycznego w przedszkolu (popularnych zajęć rytmicznych oraz zabaw muzycznych prowadzonych przez nauczyciela – wychowawcę grupy przedszkolnej) o działania muzyczne mające na celu przygotowanie dziecka do wejścia w audiację właściwą. Zajęcia oparte są na teorii uczenia się muzyki, czyli na modelu uczenia się w audiacji wstępnej, i wykorzystują model nauczania zaproponowany przez Edwina E. Gordona.

Działania te mają na celu wypełnienie i uzupełnienie ewentualnych braków w środowisku muzycznym, w jakim dziecko przebywało zanim zaczęło uczęszczać do przedszkola. Podczas zajęć każde dziecko niezależnie od własnego poziomu rozwijających się uzdolnień muzycznych powinno być przeprowadzone przez poszczególne typy i stadia audiacji wstępnej i powinno pozostać na poszczególnych etapach jak najdłużej, bez względu na swój wiek.

Ponieważ w każdej grupie wiekowej mogą znajdować się dzieci reprezentujące różny wiek muzyczny i przebywające w różnych stadiach audiacji wstępnej, zajęcia powinny być tak skonstruowane, aby wszystkie dzieci jak najwięcej z nich korzystały. Dlatego pewne elementy dotyczące głównie pierwszych stadiów audiacji będą bardzo podobne we wszystkich grupach wiekowych.

Najważniejsze założenia działań nauczyciela w poszczególnych typach audiacji wstępnej.

Akulturacja

Idealem jest, gdy dziecko przechodzi przez pierwsze stadium akulturacji od momentu narodzin do osiemnastego miesiąca życia. Niestety, środowisko muzyczne dzieci nie zawsze jest tak bogate, żeby przeprowadzić je przez osłuchanie z bogactwem kultury muzycznej, nie za często dziecko ma w swoim otoczeniu osobę dorosłą śpiewającą dla niego i z nim piosenki i rytmiczanki. W tym stadium bardzo ważne jest oddziaływanie na dzieci przez muzykę zarówno żywą, śpiewaną przez dorosłych, jak i przekazywaną przez media, radio, telewizję.

W pierwszym stadium akulturacji dzieci nie muszą reagować na muzykę, może się wydawać, że nie zwracają na nią uwagi, jednak muzyka wywiera na nie wpływ. W drugim stadium dzieci wydają z siebie dźwięki (muzyczna paplanina) oraz poruszają się w reakcji na muzykę, w trzecim stadium zaczynają wydawać dźwięki i reagować ruchem już bardziej adekwatnie do muzyki.

Największe korzyści w tym etapie przynosi słuchanie muzyki czysto instrumentalnej, jak najbardziej zróżnicowanej pod względem skal muzycznych, w różnym metrum, nie tylko dwu, trójdzielnym, ale także w metrum nieregularnym, o częstych zmianach dynamiki i barwy, o nagłych zmianach tempa. Powinna być to muzyka różnorodna pod względem stylu – nie tylko klasyczna, albo tylko ludowa, o dobrej jakości dźwięku. Czas trwania utworów – 30 sekund do 3 minut. Przez większość czasu muzyka powinna być obecna w otoczeniu dziecka jako tło do różnych czynności, nawet w czasie leżakowania. Dobrze byłoby więc przygotować różne zestawy muzyki instrumentalnej do słuchania przez dzieci w przedszkolu w różnych sytuacjach. Dzieci powinny otrzymywać tylko nieformalne kierowanie w słuchaniu muzyki, nie musimy więc przygotowywać „audycji muzycznych”, czy zajęć z „nauki słuchania muzyki”, wystarczy sam zestaw utworów i umożliwienie dzieciom jak najczęstszego słuchania tych utworów, nawet, jeśli wydaje nam się, że dzieci nie słuchają.

Podczas zajęć muzycznych przekazujemy dzieciom muzykę „na żywo”. Śpiewamy, recytujemy i poruszamy się dla dzieci. Wykonujemy krótkie piosenki i rytmiczanki bez słów, z muzyczną

ekspresją, używając jednej lub kilku sylab. Celem działań muzycznych na tym etapie audiacji wstępnej nie jest nauczenie dzieci piosenki, ale osłuchanie ich z nią, aby mogło sobie przyswoić skalę, czy metrum, z jakim została napisana. Nie zachęcamy w tym czasie dzieci do reakcji na muzykę. Śpiewamy piosenki w skalach – durowych, molowych harmonicznym, doryckich, miksoli-dyjskich oraz w metrach prostych dwudzielnych i trójdzielnych, złożonych parzystych i nieparzystych. Słuchanie utworów w różnorodnych skalach i metrach rozwija u dzieci możliwości audiacyjne w ustalaniu znanych mu skal i metrów. Im więcej dzieci będą miały okazji do porównań, tym lepiej będą się uczyć.

Śpiewanie dzieciom piosenek i rytmiczek bez słów to najważniejsza różnica pomiędzy kształceniem muzycznym metodą Gordona, a „tradycyjnym”. Jest to związane z rozwinięciem w sposób prawidłowy akulturacji muzycznej. Powinniśmy unikać nagrań z dziećmi piosenkami i śpiewania piosenek ze słowami. Słowa w muzyce wokalne, słowa bajki nawet z podkładem muzycznym odrywają uwagę dziecka od samej muzyki. Dziecko nie koncentruje się wtedy w pełni ani na muzyce, ani na tekście. Dziecko ma kontakt z językiem mówionym bez przerwy we wszelkich sytuacjach życiowych, dlatego nie ma potrzeby łączenia tekstu z muzyką, bo odbędzie się to zawsze kosztem muzycznej akulturacji. Jeśli chcemy w dzieciach rozwijać zdolności muzyczne jak najpełniej, jeśli chcemy je w sposób właściwy przeprowadzić przez wszystkie etapy audiacji wstępnej, aby później jak największą korzyść osiągnęły z kształcenia muzycznego, we wczesnym dzieciństwie powinniśmy oddzielić melodię i rytm od słów. Dotyczy to melodii i piosenek uczonych od samego początku bez słów. Kiedy prezentujemy znaną wcześniej ze słowami piosenkę lub rytmiczkę, która zawiera w sobie tekst – bez słów, dzieci zaczynają raczej myśleć o brakujących słowach, niż o muzyce. Powracanie więc do takiej piosenki, która była uczona wcześniej ze słowami, do nucenia bez słów, mija się z celem.

W trzecim stadium akulturacji oprócz piosenek i rytmiczek prezentuje się dzieciom motywy tonalne i rytmiczne. Przed prezentacją tonalnych motywów durowych śpiewa się piosenkę w dur, a molowych – piosenkę w moll. W ten sposób nadaje się znaczenie motywom w tej właśnie określonej tonacji. Na tym etapie prezentuje się dzieciom motywy tonalne idące diatonicznie, składające się z trzech dźwięków, śpiewane legato. Jak tylko dziecko spontanicznie śpiewa dźwięk toniczny, można przejść do motywów arpeggiowych, śpiewanych już w stadium imitacji. Motywy rytmiczne dwu i trójdzielne śpiewane w tym stadium zawierają nie więcej niż dwa domyślne makrobity. Każdy motyw może zawierać dowolną ilość wartości rytmicznych oraz jeden lub więcej makro, czy mikrobitów na zakończenie. Motywy rytmiczne recytuje się śpiewnie legato lub staccato, bez słów, na wybranej sylabie. Tak samo, jak przed motywami tonalnym, przed rytmicznymi też można wyrecytować rytmiczkę w tym samym metrum i tempie. Jeśli dziecko znacznie spontanicznie recytować domyślne mikrobity motywu rytmicznego, przechodzi się do następnego stadium – pierwszego stadium imitacji.

Bardzo ważnym elementem muzycznej akulturacji dziecka jest ruch – spokojny, płynny, ciągły. Nie jest wskazane w tym czasie maszerowanie, klaskanie, czy uderzanie w coś. Najwięcej uwagi może na sobie skupić nauczyciel, który pozostaje w miejscu i delikatnie się porusza. Dziecko nie powinno próbować klaskać rytmicznie, czy równo maszerować, ponieważ nie ma jeszcze właściwej koordynacji ruchowo-rytmicznej. Podczas zajęć muzycznych stosuje się działania wyrównawcze, aby dzieci mogły powrócić do wykonywania ruchów płynnych, giętkich i ciągłych.

Imitacja (naśladownictwo).

Najlepiej jest, gdy okres imitacji zakończy się do czwartego roku życia, przebiega on jednak bardzo często później. Dopóki dzieci nie znajdują się na tym etapie, nie powinniśmy uczyć śpiewać piosenek, ani dawać lekcji gry na instrumencie.

Bez względu na wiek, dzieci powinny wchodzić w imitację po przejściu przez odpowiednio długie wsłuchiwanie się w muzykę. Proces akulturacji może trwać nadal, ulega on tylko spowolnieniu. Poprzez naśladownictwo, nie koniecznie poprawne, dzieci bardzo dużo korzystają.

W pierwszym stadium imitacji przy prezentacji dziecku motywu, jeśli w odpowiedzi wykona ono swój motyw – powtarzamy motyw dziecka i zachęcamy go do wykonania go raz jeszcze.

Kiedy dorosły naśladuje dziecko, zaczyna ono sobie zdawać uwagę z tego, co samo wypowiada. W pierwszym stadium imitacji dziecko odkrywa na zasadzie podobieństwa i różnicy, że to, co ono wykonuje jest inne, niż to, co wykonuje ktoś inny. W tym stadium są to motywy tonalne arpeggiowe, dwu, trzy lub czterodźwiękowe toniczne i dominantowe, i motywy rytmiczne długości czterech domyślnych makrobitów, gdzie trzeci makrobit powinien składać się z różnych wartości rytmicznych, a pierwszy, drugi domyślny makrobit – z mikrobitów lub makrobitów, a czwarty, ostatni jest makrobitem, aby był czas na spokojny oddech dziecka przed powtórzeniem motywu. Nadal śpiewa się dzieciom piosenki bez słów i nie oczekuje się, że dzieci nauczą się tych piosenek. Nadal nie klaszczemy rękami, nie poruszamy kończynami dziecka, tylko ruszamy się razem z nim lub osobno.

Etapem przejściowym do następnego stadium imitacji jest tzw. „wpatrywanie się audiacyjne”. Jest to znak, że dziecko odkryło, że to, co ono wykonuje jest inne, niż to, co wykonuje nauczyciel, czy inne dziecko. Bardzo ważny jest sposób przejścia razem z dzieckiem do następnego stadium. Odbywa się to w następujący sposób: Dorosły śpiewa motyw tonalny, dziecko próbuje go naśladować, dorosły powtarza motyw zaśpiewany przez dziecko, śpiewa dźwięk toniczny skali, która była wcześniej utrwalona, a następnie jeszcze raz śpiewa własny motyw. Tak samo postępuje się z motywami rytmicznymi, utralając puls poprzez prezentację dwóch grup mikrobitów.

W drugim stadium imitacji dzieci z pewną precyzją naśladują motywy tonalne i rytmiczne. Ucząc się naśladować motywy tonalne może np. audiować dźwięk toniczny lub inny dźwięk należący do tonacji, ucząc się naśladować motywy rytmiczne może audiować na początku tylko puls, w jakim motyw jest wykonywany. Dzieci powinny słuchać i wykonywać wiele piosenek, motywów tonalnych i rytmicznych w różnorodnych tonacjach, skalach i metrach, ale z zaznaczeniem, że ta sama melodia powinna być wykonana w tej samej tonacji, czy tempie. Dobrze jest, gdy nauczyciel sprawdza sobie kamertonem dźwięk, zanim zacznie śpiewać. We wczesnych stadiach audiacji wstępnej ważna jest skala jako zakres dźwięków, w jakim wykonuje się piosenki dla dzieci. Powinno to być $d^1 - a^1$.

W drugim stadium imitacji zaczynamy brać pod uwagę różnice indywidualne w poziomie uzdolnień muzycznych między dziećmi i zwracamy uwagę na to, czy dziecko ma wyższe zdolności rytmiczne, czy tonalne. Przy nauczaniu grupowym dostosowujemy nauczanie do indywidualnych różnic między dziećmi, czyli bierzemy pod uwagę ilość motywów, jakie prezentujemy, ich rodzaj oraz rodzaj reakcji dziecka. Jeśli dziecko ma niższe zdolności tonalne, zwracamy większą uwagę na motywy tonalne, i na odwrót. Gdy dzieci są już gotowe do naśladowania motywów nauczyciela, lub innych dzieci, rozwija się w nich aktywność polegająca na tworzeniu własnych motywów. Nadal nie stosuje się klaskania, maszerowania, chodzenia i skakania, nadal poprzez różne gry i zabawy ćwiczy się przyswajanie ruchów płynnych i ciągłych. Modelowanie ruchów dotyczy łączenia różnych parametrów – czas (szybko, wolno) i przestrzeń (mały, większy obszar), ciężar (lecko, ciężko), przepływ (celowy, błędzący).

Asymilacja

Najlepiej jest, gdy dziecko przejdzie przez ten etap do ukończenia szóstego roku życia, aby wraz z pójściem do szkoły osiągnęło gotowość do formalnego nauczania. Niestety, bardzo rzadko tak bywa. Czas przejścia przez kolejne stadia zależy od wczesnych doświadczeń muzycznych i od poziomu zdolności muzycznych.

Imitacja różni się od asymilacji tym, że w imitacji dziecko naśladuje bez nadawania znaczenia temu, co robi. Pierwsze stadium asymilacji jest stadium przejściowym. Motywy tonalne i rytmiczne są takie same, jak na etapie imitacji. Nie mówi się wtedy dziecku, że np. motyw rytmiczny, który recytuje nie jest skoordynowany z ruchami jego ciała. Dziecko powinno samo odkryć swój brak koordynacji. Jak dziecko nauczy się koordynować swoje ruchy, będzie później umiało je dopasować do ruchów innych osób. Gdy dziecko potrafi podtrzymać już stały ciągły ruch ciała, połączony z oddechem, dostosowanym do tego ruchu, uczy się je wybijać w tym czasie mikrobity – rękami, nogami lub stopami. Jak dziecko potrafi już wybijać mikrobity podczas poruszania się ruchem ciągłym, powinno spróbować recytować motywy rytmiczne nie przestając się przy tym poruszać. Dziecko po pewnym czasie zauważy brak harmonii, między oddechem, ruchem, wybijaniem mi-

krobitów, a recytacją rytmu. Będzie wtedy gotowe do przejścia w drugie stadium asymilacji, czyli ostatecznie stadium audiacji wstępnej, kiedy to ćwiczymy z dzieckiem prawidłową koordynację.

Przejście przez te wszystkie etapy audiacji wstępnej poprzez nieustrukturyzowane i ustrukturyzowane nieformalne kierowanie jest warunkiem, aby dziecko odniosło korzyści z formalnej edukacji w szkole. Nieformalne nieustrukturyzowane kierowanie polega na tym, że nauczyciel nie planuje dokładnie tego, czego chce dziecko nauczyć. Przy ustrukturyzowanym kierowaniu nauczyciel dokładnie planuje, co chce w danym czasie zrobić, ale nadal nie narzuca dzieciom żadnych informacji, czy umiejętności do przyswojenia. Zachęca tylko dzieci do absorbowania muzyki na jak największą sposobów, podtrzymując naturalną kolejność działań i reakcji dzieci. W formalnym nauczaniu nauczyciel planuje dokładnie lekcje, a od dzieci wymaga współpracy oraz określonego typu reakcji. Kiedy we wczesnym dzieciństwie i w wieku przedszkolnym takie działania zostają zaniedbane, powinno się je uzupełnić z dziećmi nawet w starszym wieku szkolnym. Czas przejścia przez te wszystkie stadia audiacji wstępnej będzie prawdopodobnie krótszy, ale przejście przez akulturację, potem imitację do asymilacji jest bardzo ważne.

Podczas zajęć grupowych dzieci najczęściej uczą się jedne od drugich, nie jest jednak dobrze, jeśli grupa liczy więcej niż dwanaście osób, ze względu na to, że nauczyciel powinien znaleźć czas na indywidualne zajęcie się każdym dzieckiem, aby zaspokoić jego muzyczne potrzeby. Powinno się więcej czasu poświęcić zarówno dzieciom o niskich uzdolnieniach, jak i tym o wysokich uzdolnieniach muzycznych. Często spotyka się takie sytuacje, że pracuje się w jednej grupie z dziećmi o niskich uzdolnieniach, które są na poziomie akulturacji i z dzieckiem o wysokich zdolnościach, które jest już na poziomie asymilacji. Tylko w przypadku ćwiczeń ruchowych, stosujemy te same ćwiczenia bez względu na poziom rozwijających się uzdolnień rytmicznych.

Projekt zajęć muzycznych

Przedstawione plany zajęć mają charakter tylko ogólnego projektu, propozycji, a właściwy przebieg i działania nauczyciela są uzależnione od reakcji dzieci. Proponowane działania można zrealizować w ciągu jednego lub kilku zajęć.

Grupa najmłodsza – 3 latki

- Typ audiacji wstępnej – akulturacja, stadium 1, 2 i 3
- Typ nauczania – nieformalne, nieustrukturyzowane kierowanie

Cele:

- kształcenie ciągłego, płynnego ruchu,
- osłuchanie w skalach durowej, molowej harmoniczej, doryckiej, miksolidyjskiej, w metrum zwykłym dwudzielnym i trójdzielnym, nietypowym parzystym (5/8)
- wypracowanie ruchowej reakcji na dźwięk toniczny.

Pomoce dydaktyczne:

- lekkie chustki – ilość równa ilości dzieci wraz z nauczycielem,
- jedna piłka średniej wielkości.

Przebieg zajęć:

1. Piosenka na powitanie:

Piosenka "Powitanka" mel. E.E. Gordon, sl. B.Pazur

Wi-tam Was, wi-tam Was, pa-ram, pam, pam, wi-tam Was, wi-tam Was, pa-ram, pam, pam.

2. Melodia (moll, metrum trójdzielne) – nauczyciel kilkakrotnie śpiewa bez słów na sylabach neutralnych, dzieci poruszają się po sali w różnych kierunkach. Na ostatni dźwięk melodii przykucają w miejscu.

B.Pazur

3. Zabawa w udawanie leciutkich baloników. Bez akompaniamentu rytmicznego, ani melodycznego dzieci przemieszczają się po sali udając baloniki fruujące na leciutkim i silniejszym wietrze. Nauczyciel wydaje polecenia słowne dotyczące działania dzieci.

4. Melodia (skala dorycka, $\frac{3}{4}$). Nauczyciel trzyma w ręku leciutkie, kolorowe chusteczki. Kilkakrotnie śpiewa piosenkę, przy każdym wystąpieniu dźwięku tonicznego – *re* – daje jednemu dziecku chusteczkę. Śpiewa tyle razy, aż wszystkie dzieci dostaną chusteczkę. Wtedy śpiewa dźwięk *la* podnosząc w górę chusteczkę, wszystkie dzieci podnoszą chusteczki z nauczycielem, i na zaśpiewane przez nauczyciela *re* – opuszczają je w dół. Wszyscy powtarzają ten ruch kilka razy – śpiewając *la* i *re* – sylabami neutralnymi (*pam – pam*). Nauczyciel jeszcze raz śpiewa piosenkę w skali doryckiej, wszystkie dzieci powiewają łagodnie chusteczkami i dowolnie tańczą.

5. Nauczyciel rytmizuje rytmiczankę w metrum dwudzielnym. Ma w ręku chusteczkę, wszystkie dzieci także mają chusteczki i podczas rytmiczanki poruszają chusteczkami ruchem płynnym, jak gałązki drzew poruszane delikatnym wiatrem.

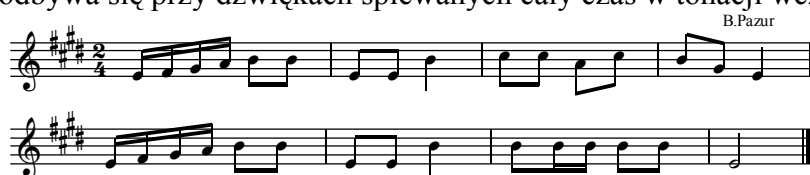
6. Nauczyciel śpiewnie recytuje motywy rytmiczne (w tym samym tempie, co poprzednia rytmiczanka - dwumakrobitowe w metrum dwudzielnym) poruszając się przy tym całym ciałem i poruszając chusteczką. Za każdym razem, gdy wypowiada drugi makrobit, podaje chusteczkę wybranemu dziecku. Podczas następnych dwóch mikrobitów dziecko poruszając całym ciałem i dwoma chusteczkami naraz – wykonuje swój motyw rytmiczny (nauczyciel nie zmusza do powtarzania swoich motywów). W zależności od indywidualnych predyspozycji, będą do mikrobity, makrobity, powtórzony swój motyw, lub inny motyw. Każda reakcja dziecka spotyka się z pozytywnym odzewem ze strony nauczyciela.

Motywy rytmiczne:

7. Nauczyciel nadal z chusteczką kilkakrotnie śpiewa melodię w dur na 2/4.

Dzieci powiewają chusteczkami. Na każde *do* chusteczki są opuszczane na dół. Na ostatnie *do* nauczyciel i dzieci opuszczają chusteczki na podłogę. Po zakończeniu zabawy dzieci po kolei, indywidualnie oddają chusteczki nauczycielowi odpowiadając dźwiękiem *do* śpiewanym sylabą neutralną na wcześniej zaśpiewane *so* – też sylabą neutralną przez nauczyciela. Oddawanie chusteczek odbywa się przy dźwiękach śpiewanych cały czas w tonacji wcześniejszej melodii

8. Dzieci siadają w kółku podczas śpiewania przez nauczyciela tej samej melodii w dur w metrum dwudzielnym. Gdy wszystkie już siedzą, nauczyciel śpiewa motywy diatoniczne w tej samej tonacji. Po odśpiewaniu każdego motywu, po krótkiej przerwie – turla piłeczkę do wybranego dziecka. Dziecko śpiewa (wybrany dźwięk, dźwięk toniczny, lub cały motyw, znów w zależności od swoich predyspozycji) i turla piłkę do nauczyciela. Nauczyciel stara się, aby wszystkie dzieci miały okazję do indywidualnego zaśpiewania.

Motywy diatoniczne:

9. Nauczyciel śpiewnie recytuje rytmiczanekę w metrum trójdzielny. Dzieci wraz z nauczycielem stoją trzymając się za ręce w dużym kole i kołyszą się z nogi na nogę. Rytmiczanka na dwa – dzieci nadal trzymając się za ręce, już nie kołyszą się, tylko poruszają samymi rękami w górę i w dół. Nauczyciel kilka razy na zmianę recytuje te dwie rytmiczanki, aby dzieci odczuły różnice między pulsem dwudzielnym i trójdzielny. Na zakończenie zabawy wszyscy tworzą pociąg i podczas rytmizacji przez nauczyciela rytmiczanki na 5/8, „jadą”, poruszając się dookoła sali.

10. Nadal „pociąg” jedzie po sali zmieniając kierunek jazdy. W tym samym metrum na 5/8 nauczyciel śpiewa piosenkę „Pociągowa” w skali miksolidyjskiej. Na kilku kolejnych zajęciach piosenka ta będzie śpiewana przy okazji jazdy pociągu, aż później melodia ta będzie kojarzyć się z pociągiem.

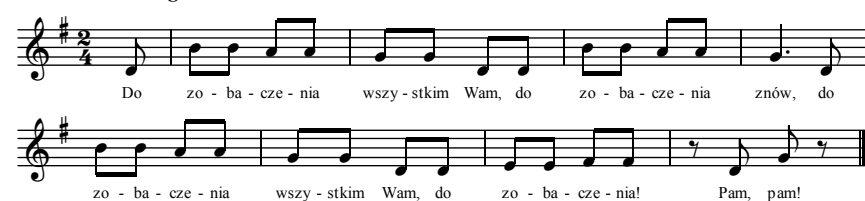
Piosenka "Pociągowa"

11. Piosenka na pożegnanie:

Piosenka "Pożegnanka"

mel. E.E. Gordon, sł. B. Pazur

Grupa średnia – 4 latki

- Typ audiacji wstępnej – akulturacja, imitacja,
- Typ nauczania – nieformalne, nieustrukturyzowane kierowanie, kierowanie ustrukturyzowane

Cele:

- kształcenie ciągłego, płynnego ruchu, ruch ciężki i lekki
- osłuchanie w skalach durowej, molowej harmonicznnej, doryckiej, miksolidyjskiej, w metrum zwykłym dwudzielnym i trójdzielny, nietypowym nieparzystym
- utrwalenie poczucia interwału kwinty i skoku z kwinty na tonikę w tonacji durowej – *so – do* i w molowej *la - mi*

Pomoce dydaktyczne:

- woreczki z ryżem – ilość równa ilości dzieci wraz z nauczycielem.

- kółka hula-hopy – ilość równa ilości dzieci
- piłka średniej wielkości

Przebieg zajęć:

1. Piosenka na powitanie:

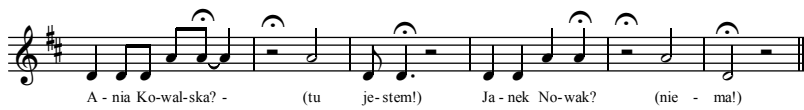
Piosenka "Powitanka"

mel. E.E. Gordon, sl. B.Pazur

2. Muzyczne sprawdzenie listy obecności. Nauczyciel śpiewa na wznoszącej kwincie (w tonacji piosenki na powitanie) imię i nazwisko dziecka, dziecko na opadającej kwincie śpiewa – „*tu jestem*”. Gdy jakiegoś dziecka nie ma, wszystkie dzieci na tej samej opadającej kwincie śpiewają – „*nie ma*”).

Wzór:

3. Zabawa ruchowa bez rytmu i melodii. Nauczyciel wraz z dziećmi udają, że turlają pod górę bardzo ciężki, okrągły kamień. Gdy kamień zostaje wturlany na samą górę, zaczyna opadać w dół i staje się lżejszy, wystarczy go wtedy turlać bardzo leciutko.

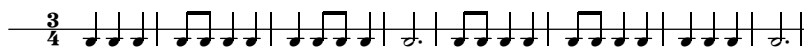
4. Melodia w dur w metrum dwudzielnym śpiewana przez nauczyciela. Po zakończeniu śpiewania piosenki, nauczyciel rozdaje wrzucając każdemu dziecku z góry do ręki woreczki i śpiewając w tym czasie na sylabach solmizacyjnych – *so – do*. Dziecko śpiewa wraz z nauczycielem – *do*.

B.Pazur

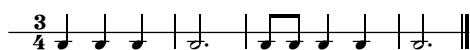
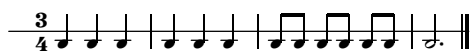
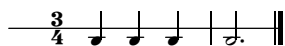
5. Rytmiczanka w metrum trójdzielnym. Nauczyciel rytmizuje rytmiczankę, w tym czasie wszyscy przekładają sobie z ręki do ręki woreczki, starając się utrzymać puls rytmiczanki.

B.Pazur

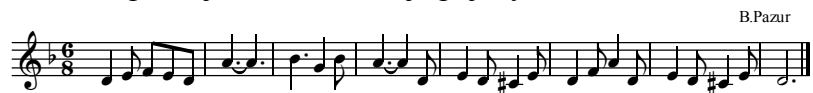

6. Motywy rytmiczne w metrum trójdzielnym, w tempie poprzedniej rytmiczanki. Nauczyciel mówi motywy rytmiczne dwumakrobitowe chodząc po sali. Na drugi makrobit rzuca przed wybranym dzieckiem woreczek na podłogę. Dziecko odpowiada swoim motywem, także rzucając woreczek na drugi makrobit. Dzieciom w wyższych stadiach audiacji wstępnej można prezentować motywy czteromakrobitowe – rzucając woreczek na podłogę przed sobą na ostatni – czwarty makrobit.

Motywy rytmiczne:

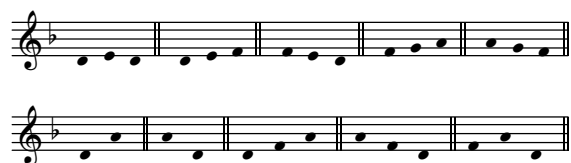

7. Piosenka molowa w metrum trójdzielnym. Nauczyciel śpiewa kilka razy melodię, w tym czasie dzieci kołyszą się z nogi na nogę, przekładając sobie z ręki do ręki woreczki z ryżem, Po ostatnim odśpiewaniu melodii, nauczyciel zbiera do koszyczka woreczki śpiewając kwintę opadającą – *mi* – Dzieci – śpiewając – *la*, wkładają pojedynczo woreczki do koszyczka.

8. Dzieci siadają „po turecku” dookoła sali w kole. Nauczyciel śpiewa motywy tonalne molowe w tonacji wcześniejszej piosenki, po czym turla piłkę do wybranego dziecka w kole. Dziecko powtarza motyw i turla piłkę do nauczyciela. Nauczyciel prezentuje motywy diatoniczne, a dzieciom, które powtórzą motywy diatoniczne – motywy arpeggiowe na kwincie wznoszącej i opadającej. Najzdolniejszym dzieciom prezentuje motywy arpeggiowe.

Motywy tonalne molowe:

9. Nauczyciel rozdaje kółka „hula-hop” – po jednym na troje dzieci. Dzieci chwytają kółko oburącz dookoła. Nauczyciel śpiewnie recytuje rytmiczkę na 7/8, dzieci w tym czasie wspólnie poruszają płynnie w górę, w dół i na boki, na odległość, na jaką pozwalają im wyciągnięte ręce.

Rytmiczanka:

10. Nauczyciel śpiewa melodię dorycką w metrum dwudzielnym. Każde dziecko ma swoje kółko „hula hop”, które turla powoli przed sobą. Przy powtórzeniu melodii zmienia kierunek ruchu.

Melodia:

11. Melodia miksolidyjska w metrum trójdzielnym. Dzieci tworzą pociąg trzymając się za kółka przed i za sobą.

12. Dzieci kładą kółka „hula hop” na podłodze. Melodia durowa, śpiewana na początku zajęć. Dzieci poruszają się po sali swobodnie, udając płynące w powietrzu wielkie ptaki, które na zakończenie „do”, lądują – każde w swoim „gnieździe” – kółku.

13. Piosenka na pożegnanie:

Piosenka "Pożegnanka"

mel. E.E. Gordon, sł. B. Pazur

Do zo - ba - cze - nia wszy - stkim Wam, do zo - ba - cze - nia znów, do
zo - ba - cze - nia wszy - stkim Wam, do zo - ba - cze - nia! Pam, pam!

Grupa najstarsza – 5 latki

- Typ audiacji wstępnej – akulturacja, imitacja, asymilacja
- Typ nauczania – nieformalne, nieustruktrowane kierowanie, kierowanie ustruktrowane

Cele:

- kształcenie ciągłego, płynnego ruchu, ruch wolny i szybki
- osłuchanie w skalach durowej, molowej harmoniczej,
- ćwiczenie koordynacji ruchowo-oddechowo-rytmicznej w metrum zwykłym dwudzielnym i trójdzielnym,
- próby improwizacji własnych motywów tonalnych w odpowiedzi na motywy tonalne toniczne i własnych motywów rytmicznych w metrum trójdzielnym

Pomoce dydaktyczne:

- zabawka – mikrofon
- długa lina
- chusta animacyjna *Klanzy*
- piłka średniej wielkości

Przebieg zajęć:**1. Piosenka na powitanie:****Piosenka "Powitanka"**

mel. E.E. Gordon, sł. B. Pazur

Wi-tam Was, wi-tam Was, pa-ram, pam, pam, wi-tam Was, wi-tam Was, pa-ram, pam, pam.

2. Muzyczne sprawdzenie listy obecności. Nauczyciel śpiewa na trójdźwięku durowym (w tonacji piosenki na powitanie) imię i nazwisko dziecka, dziecko na swoim trójdźwięku (takim samym, lub innym) śpiewa – „*tu jestem*”. Gdy jakiegoś dziecka nie ma, wszystkie dzieci na opadającej kwincie śpiewają – „*nie ma*”).

Wzór:

A - nia Ko-wal-ska? - (tu je-stem!) Ja - nek No-wak? (nie - ma!)

3. Dzieci bez muzyki bawią się w pływające ryby – połowa grupy to wielkie wieloryby poruszające się bardzo miękko, ciężko i powoli, a połowa to małe rybki, które przemieszczają się zwinnie i szybko. Po chwili zabawy grupy zamieniają się rolami.

4. Dzieci w jednym rzędzie trzymają się za długą linę. Nauczyciel recytuje rytmiczkę w metrum dwudzielnym, a dzieci równomiernie ciągną tę linę w jedną i drugą stronę, tak jakby wciągały wielkie żagle na dużym żaglowcu.

Rytmiczanka:

B. Pazur

5. Nauczyciel i dzieci kładą linę na podłodze. Nadal w tempie poprzedniej rytmiczanki, powtarza sylabę „*ba*” w rytmie makrobitów, kołysząc się przy tym w tym samym pulsie z nogi na nogę.

Dzieci próbują kołysać się, tak jak nauczyciel, ale bez wypowiedzania. Gdy wszyscy wejdą w ten sam puls, nauczyciel klepie się wyciągniętymi rękami po nogach w rytmie mikrobitów, wypowiadając, także w rytmie mikrobitów – sylabę „ta”, nadal kołysząc się w rytmie makrobitów. Dzieci próbują naśladować nauczyciela, ale bez wypowiedzania żadnych słów. Jeśli to się uda, nauczyciel kołysząc się nadal wraz z dziećmi w rytmie makrobitów i klepiąc się w rytmie mikrobitów, na tym tle wypowiada z ekspresją poprzednią rytmiczanekę – nadal na sylabach neutralnych.

6. Dzieci kładą linę na podłodze formując duże koło. Melodia w skali durowej (znana już dzieciom wcześniej), śpiewana przez nauczyciela. Po osłuchaniu z melodią, dzieci powinny wyczuć – „wypowiadać”, kiedy powinno nastąpić *do*, i wtedy powinny za każdym razem przeskoczyć przez linę na drugą stronę, śpiewając dźwięk z nazwą solmizacyjną – „do”.

7. Dzieci stoją wzdłuż liny. Nauczyciel trzyma w ręku zabawkę - mikrofon i zadaje dzieciom „pytania” – śpiewa dzieciom motywy arpeggiowe durowe toniczne. Nauczyciel śpiewa motyw sylabami solmizacyjnymi. Dziecko, któremu zada „pytanie” – „odpowiada” też do mikrofonu – śpiewając, jeśli potrafi – inny motyw. Dzieciom, które są na niższych etapach audiacji wstępnej nauczyciel zadaje „pytania” na motywach diatonicznych, arpeggiowych dwudźwiękowych, lub arpeggiowych trzydźwiękowych, ale na sylabach neutralnych

Motywy:

8. Dzieci stoją trzymając się liny, którą wraz z nauczycielem przeciągają raz w jedną, raz w drugą stronę w rytm rytmizowanej przez nauczyciela „rytmiczanek” w metrum trójdzielnym.

Rytmiczanka:

9. Nadal, dzieci i nauczyciel trzymają się liny i ruszają nią w pulsie poprzedniej rytmiczanek. Nauczyciel zadaje „pytanie”, mówiąc motyw w metrum trójdzielnym – czteromakrobitowy. Dziecko stojące koło niego „odpowiada”, powtarzając ten motyw, a następnie zadaje swoje „pytanie” – mówiąc inny – swój motyw – następnemu dziecku. I tak dalej. Przez cały czas nauczyciel nadaje puls lince.

Motywy rytmiczne trójdzielne:

10. Dzieci trzymają się dookoła dużej kolorowej „chusty animacyjnej”, którą powoli poruszają ruchem płynnym w górę i w dół, i która tym razem jest wzburzonym morzem, po którym płynie „statek” – piłka. Dzieci tak powinny poruszać chustą, aby piłka się nie zatrzymała, ani nie spadła na podłogę.

11. Wszyscy nadal poruszają chustą, nauczyciel śpiewa piosenkę w moll w metrum dwudzielnym. Na ostatni dźwięk, dzieci kładą chustę na podłogę. Nauczyciel prosi o rozpoznanie dźwięku tonicznego melodii. Jeśli dzieci rozpoznają po ostatnim dźwięku melodii, że to dźwięk „la”, wiedzą, że melodia jest w skali molowej. Podczas kolejnej prezentacji piosenki, kołyszą się w rytm makrobitów i klepią w rytmie mikrobitów i rozpoznają metrum – dwudzielne.

11. Piosenka na pożegnanie:

Piosenka "Pożegnanka"

mel. E.E. Gordon, sl. B. Pazur

Do zo - ba - cze - nia wszy - stkim Wam, do zo - ba - cze - nia znów, do

zo - ba - cze - nia wszy - stkim Wam, do zo - ba - cze - nia! Pam, pam!

Literatura:

1. **Gordon E. E.**, 1997 *Umuzycznienie niemowląt i małych dzieci. Teoria i wskazówki praktyczne*, Wyd. „Zamiast Korepetycji” Kraków.
2. **Gordon E. E.**, 1999, *Sekwencje uczenia się w muzyce. Umiejętności, zawartość i motywy* – rozdział „Muzyka we wczesnym dzieciństwie i gotowość muzyczna”, Wydawnictwo Uczelniane WSP Bydgoszcz.
3. **Zwolińska E., Jankowski W.** (red.) 1995, *Teoria uczenia się muzyki według Edwina E. Gordona. Materiały II Seminarium autorskiego w Krynicy 27 kwietnia – 3 maja 1995 roku*, Wydawnictwo uczelniane WSP w Bydgoszczy – Bydgoszcz–Warszawa.
4. **Zwolińska E.** (red.), 2000 *Podstawy Teorii uczenia się muzyki według Edwina E. Gordona – Materiały z III Seminarium Gordonowskiego Zamość, 2-12 sierpnia 1998*, Wydawnictwo Uczelniane WSP, Bydgoszcz.
5. **Zwolińska E.** (red.), 1997 *Sposoby kierowania rozwojem muzycznym dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym – Materiały I Ogólnopolskiej Konferencji Polskiego Towarzystwa Edwina E. Gordona Bydgoszcz 29-30 kwietnia 1997 r.*, Wydawnictwo Uczelniane WSP, Bydgoszcz.
6. **Gordon E. E., Bolton B. M., Hicks W. K., Taggart C. C.**, 1993 *The Early Childhood Music Curriculum – Experimental Songs and Chants without Words – Book One*, G.I.A. Publications, Chicago.